

Çekirdek Köylerin Eko-köy Kapsamında Değerlendirilmesi: Kuşadası ve Söke Ekoturizm Ağı Örneği

Beyza ÇAKMAK ^{1*} , Tendü Hilal GÖKTUĞ ²

ORCID 1: 0000-0003-1957-6707

ORCID 2: 0000-0001-7544-9943

^{1,2} Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, 09000, Aydın, Türkiye.

*e-mail: pmbeyzacakmak@gmail.com

Öz

Dünyanın pek çok ülkesinde, sürdürülebilir kırsal kalkınma planlarının hedefleri olan doğal ve kültürel kaynak değerlerinin korunması ve yerel toplumların ekonomik gelişmelerinin sağlanması için bir alternatif olarak sürdürülebilir ortak yaşam biçimlerinin oluşturulmasına zemin sağlayan Eko-köyler kurulmuştur. Bu çalışmada Aydın İlinin Söke ve Kuşadası ilçelerinden geçen ekoturizm ağı üzerinde bulunan ve Eko-Köy olma yolunda çeşitli çabalar gösteren çekirdek köylerin (Güllübahçe, Eski Doğanbey, Kirazlı, Caferli ve Yaylaköy) mevcut potansiyelleri, sürdürülebilir eko-köyleri tanımlayan 8 temel kriter ve 92 alt kriter ele alınarak 5'li likert ölçekte değerlendirilmiştir. Çekirdek köylerin ekoturizm ağı üzerinde bulunması, gelişime açık olması, elverişli arazilere sahip olması, ulaşım ve sosyal aktivitelerin kolay sağlanması, doğal ve kültürel özelliklerinin korunması güçlü yönler iken, yerel mimarinin korunamaması, yenilenebilir enerji kaynak kullanımının yetersiz olması, organik üretimin desteklenmemesi, istihdamın sağlanamaması ortak zayıf yönler olarak tespit edilmiştir. İncelenen çekirdek köylerin tam teşekküllü birer eko-köy olması yönünde mevcuttaki ekolojik, ekonomik ve sosyal problemlere yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çekirdek köy, ekoturizm, ekoturizm rotası, eko-köy, sürdürülebilir kalkınma

Evaluation of Core Villages within the Scope of Eco-village: Kuşadası and Söke Ecotourism Network Example

Abstract

Eco-villages that provide the basis for creating sustainable common lifestyles have been established as an alternative to protect natural and cultural resource values in many countries of the world, which are the goals of sustainable rural development plans and to ensure economic development of local communities. In this study, the existing potentials of the core villages (Güllübahçe, Eski Doğanbey, Kirazlı, Caferli, and Yaylaköy) which have made various efforts to become an Eco-Village and which on the ecotourism network passing through the districts of Söke and Kuşadası in Aydın have been evaluated on a 5 point Likert scale and by considering the 8 basic criteria that define sustainable eco-villages and 92 sub-criteria. Being on the ecotourism network of core villages, being open to development, having suitable lands, providing transportation and social activities easily, preserving natural and cultural characteristics has been determined as strengths while being failure to preserve local architecture, insufficient using of renewable energy resources, being failure to support organic production, lack of providing employment has been identified as common weaknesses. Solutions suggestions for existing ecological, economic, and social problems were presented to analyze core villages to become full-fledged eco-villages.

Keywords: Core villages, ecotourism, ecotourism route, eco-villages, sustainable development

Citation/Atıf: Çakmak, B. and Göktuğ, T.H. (2021). Çekirdek köylerin eko-köy kapsamında değerlendirilmesi: Kuşadası ve Söke ekoturizm ağı örneği. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 6 (2), 444-460.

DOI: <https://doi.org/10.30785/mbud.940629>

1. Giriş

Gelişen ve değişen dünyada nüfus artışı, hızlı sanayileşme ve şehirleşme ile birlikte ortaya çıkan gelir dağılımındaki eşitsizlikler, her geçen gün yok olan ekosistemler, iklim değişimi ve kuraklık gibi sorunlar tüm dünya ülkelerini hareke geçirmiştir. Bu doğrultuda 20. yüzyılın sonlarından itibaren ortaya çıkan “sürdürülebilir kalkınma” kavramı çoğu ülkenin benimsediği ve uygulamaya çalıştığı bir misyon haline gelmiştir (Erdoğan, 2003). Sürdürülebilir kalkınma, Birleşmiş Milletler (BM), 1987 Brundtland Raporunda “gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini tehlikeye sokmaksızın bugünün kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek kalkınma” olarak tanımlamıştır (WTO, 1998). 1992’de 178 ülkenin katılımıyla gerçekleştirilen Rio Konferansında konu edilen sürdürülebilir kalkınmanın ancak ekonomik, toplumsal ve ekolojik gelişmenin uyum içerisinde ve birbirini destekleyerek gelişmesiyle mümkün olabileceğinin altı çizilmiştir (Tuğun ve Karaman, 2014; Orhan ve Karahan, 2010). Kırsalda da yerini bulan “sürdürülebilir kalkınma” misyonu, kırsal kalkınma planlarına yansiyarak doğal ve kültürel kaynak değerlerinin korunması ve yerel toplumların ekonomik gelişmelerinin sağlanması için sürdürülebilir ortak yaşam biçimlerinin oluşturulması gerektiği düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Bu düşünceden hareketle kurulan Eko-Köyler, 1991 yılında Robert ve Diane Gilman’ın “Sürdürülebilir Topluluklar” başlıklı çalışmasında ‘İnsan etkinliklerinin zararsız bir şekilde doğa ile bütünleştiği, sağlıklı insan gelişimini destekleyen ve başarılı bir biçimde kesintisiz olarak sürebilecek insan ölçeğindeki tam teşekküllü yerleşimlerdir’ şeklinde açıklanmaktadır (Güleryüz, 2013; Dawson,2006; Tuğun ve Karaman, 2014).

Günümüzde başarı ile sürdürülebilir ve ekolojik yaşam standartlarını sağlayan eko-köyler arasında Almanya’da Poppau köyünün yakınında projelendirilen Sieben Linden Eko-Köyü, Güney Hindistan’ın doğu kıyısında, Tamil Nadu eyaletindeki Pondicherry şehri yakınında kurulan Auroville Eko-Köyü, Amerika’nın New York eyaletindeki Ithaca şehrine iki mil uzaklıktaki Ithaca Eko-Köyü, İskoçya’daki Findhorn Eko-Köyü, İzlanda’da kurulan Solheimar Eko-köyü bulunmaktadır (Zeybek, 2015). Bu Eko-köyler incelendiğinde her birinin doğal kültürel ve sosyo-ekonomik özellikleri, kuruluş yöntemleri ve yönetim biçimleri birbirinden farklı olsa da kuruluş amaçlarının temelinde sürdürülebilir kalkınma yer almaktadır (Dawson, 2006). Bu Eko-köyler incelendiğinde; doğaya zarar vermeyen insan etkinliklerinin benimsendiği, sağlıklı toplumların gelişimini destekleyen, algılanabilir ölçeklerde insan ihtiyaçlarına yönelik tam teşekküllü tasarlanan, sosyal eşitliğin yardımlaşma, dayanıma ve şeffaf yönetim anlayışı ile sağlandığı kırsal yerleşkeler olduğu görülmektedir (Dawson, 2012; Gilman, 1991; Lucas, 2006).

Türkiye’de ise sayıları az olmakla birlikte, sürdürülebilir tarım ve sürdürülebilir sosyo-ekonomik refah için uğraş veren çeşitli yerleşkeler bulunmaktadır. Örneğin Kırıkkale’nin Yahşihan ilçesine bağlı Hisarköy’de temelleri atılan Güneşköy, Avrupa Eko-köyler Ağı (GEN-Europe) üyesidir. Doğa ile uyumlu mimari yapılanmalar ve sürdürülebilir yaşam deneyimleri gerçekleştirmek ve bunları paylaşmak hedefleri olsa da henüz topluluk yaşamına geçiş yapamamıştır (Anonim, 2018). Bununla birlikte Türkiye’de ekonomik girdileri kısmen ekoturizm ile ilişkili olan, sosyal ve kültürel açıdan geleneksel yaşam biçimlerini sürdüren, köy halkının varlığını ve kültürel özelliğini koruduğu eko-köy potansiyeli yüksek ve bu konuda adımlar atan çekirdek köyler de bulunmaktadır (Asımgil, 2017). Çekirdek köylerde, gelenek ve görenekler, komşuluk ilişkileri, mimari doku ve doğal malzemeler, doğal ve kültürel zenginlikler bu köylere değer katmaktadır. Köylerin ve köylerdeki yaşam biçiminin sürdürülebilirliği ile devamlılığının sağlanması, ekonomik sürdürülebilirliğin geliştirilmesinde büyük önem taşımaktadır (Tuğun ve Karaman, 2014). Meyer (2004)’e göre ekoturizm rotaları değerli turistik kaynaklara sahip olan bölgelerin ekonomik kalkınması için önemli bir role sahiptir. Aynı zamanda; ziyaretçi sayısı az olan bölgelerin ön plana çıkması, ilginin yüksek olduğu bölgelerdeki yoğunluğun azaltılması ve bir bölgedeki tarihi ve kültürel değerlerin tanıtılması ve değerlendirilmesi için olanak sağlamaktadır. Her biri tek başına yeterince ilgi çekmeyen bölgelerin veya yerleşimlerin birbirine bağlanması ile de güçlü bir çekim ve ekonomik gelir sağlanabilmektedir.

Ege bölgesinde yer alan Aydın iline bağlı Kuşadası ve Söke ilçeleri ise zengin bitki örtüsü ve hala geleneksel yaşam biçimlerini koruyan köyleri gibi doğal ve kültürel kaynak değerleri ile zengin ekoturizm olanaklarına sahip ilçelerdir. Ancak bu ilçelerin, biyolojik çeşitliliğin ve kültürel unsurların bir arada tanıtılarak yerel ekonomiye katkı sunan ekoturizm faaliyetleri bağlamında tanınırlığı kısıtlıdır. Bununla birlikte Kuşadası yüzmeye ve güneşlenmeye uygun sahilleri ve Efes, Meryemana, Şirince gibi

gözde turizm destinasyonlarına yakın konumu sebebi ile her geçen gün daha fazla talep edilen bir turizm merkezi konumdadır. Bu özellik bir fırsat olarak görülmekte ve özellikle doğal ve kültürel kaynak değerleri bakımından zengin olan köylerin ve yakın çevrelerinin doğru planlama ve tanıtımı ile ziyaretçi potansiyelinin artacağı ve yerel ekonomiye büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

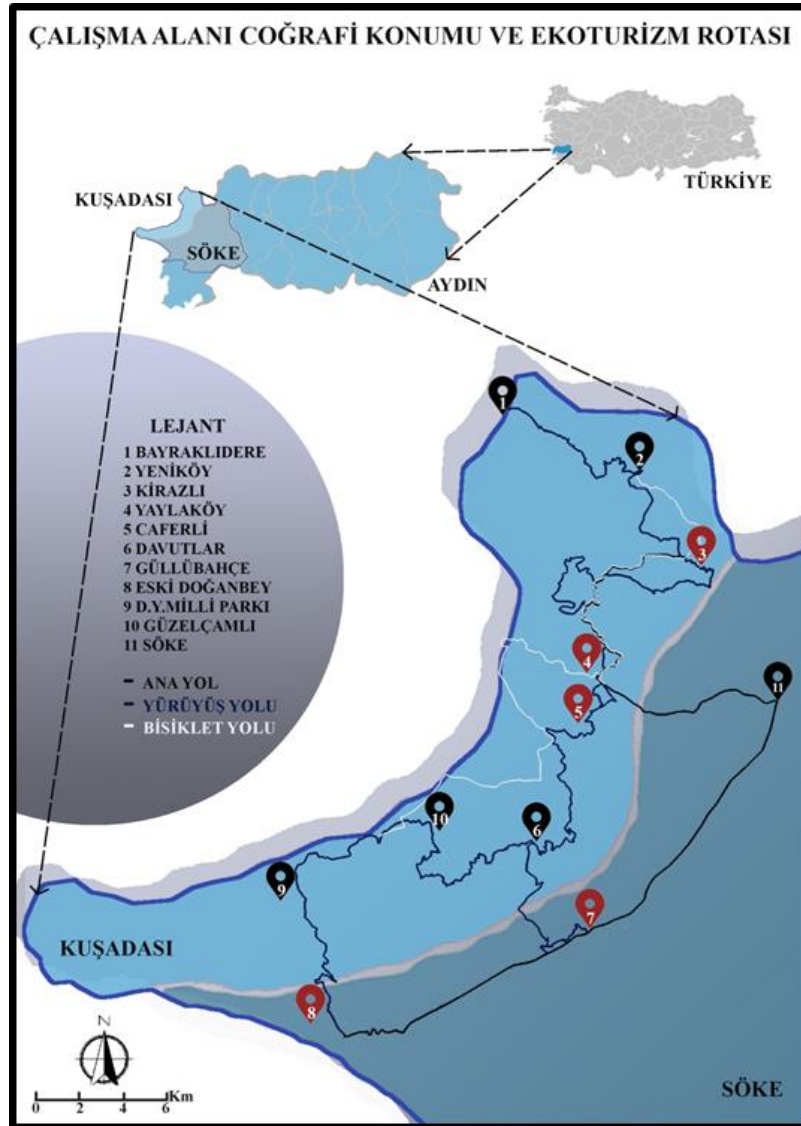
Kuşadası ve Söke Belediyeleri ile yörede çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşları ve dernekler tarafından bölgedeki trekking rotaları ve rota üzerindeki kaynak değerlerini belirleyen çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu rotalara yakın konumlarda bulunan bazı köylerde bireysel çabalar ile eko-köy girişimleri devam ederken, bazı köylerde ise bu girişimler sivil toplum kuruluşları veya kamu tarafından yürütülmektedir.

Bu çalışmada Aydın ilinin Söke ve Kuşadası ilçelerinden geçen ekoturizm rotası üzerinde bulunan ve Eko-Köy olma yolunda çeşitli çabalar gösteren çekirdek köylerin belirlenen Eko-Köy kriterleri kapsamında değerlendirilerek mevcut potansiyellerinin saptanması amaçlanmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Çalışma Alanı

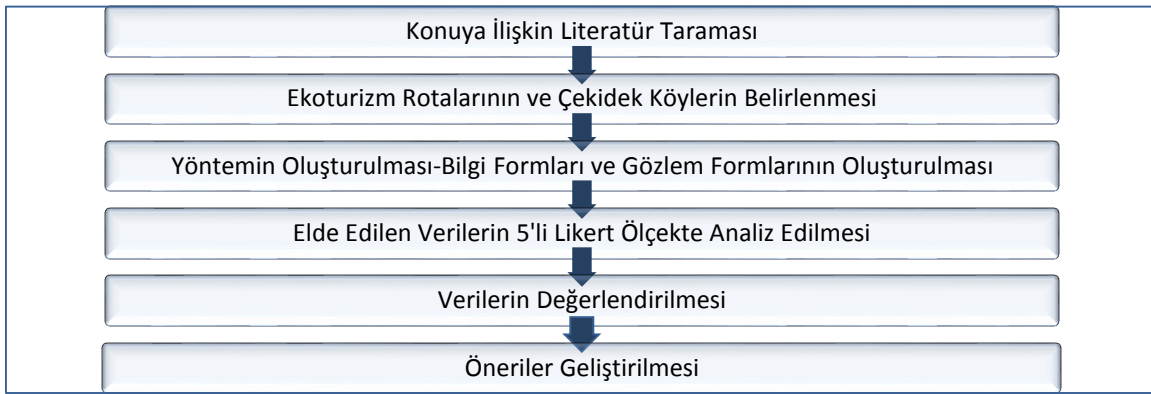
Çalışma, eko-köy olma yolunda çeşitli adımlar atmış, Aydın İli Söke İlçesi'nde bulunan Güllübahçe Mahallesi ve Eski Doğanbey Mahallesi ile Kuşadası İlçesi'nde yer alan Caferli Mahallesi, Yaylaköy Mahallesi ve Kirazlı Mahallesi olmak üzere toplam 5 mahallede gerçekleştirilmiştir. Söz konusu mahalleler ve üzerinde buldukları ekoturizm rotaları Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Çalışma alanı coğrafi konumu ve ekoturizm rotaları

2.2. Yöntem

Yöntem 6 aşamadan oluşmaktadır (Şekil 2). Ekoturizm ve ekoköy kavramlarının oluşum ve gelişim süreçlerine ilişkin literatür araştırmaları gerçekleştirilmiştir (1. aşama). Kuşadası ve Söke Belediyeleri ile yörede çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşları ve dernekler tarafından bölgedeki trekking rotaları ve rota üzerindeki kaynak değerlerini belirleyen raporlar ve haritalar temin edilmiş, ön arazi çalışmaları ile bu rotalar üzerinde konu kapsamında incelenecek köyler saptanmış ve haritalara aktarılmıştır (2. aşama). Daha sonra Eko-köy kavramının uygulanması esasında Wheeler (1998)'in ekoköylerin sürdürülebilir gelişimine yönelik ortaya koyduğu temel esas kriterler (Çizelge 1) çalışmada değerlendirilecek ana kriterler olarak belirlenmiştir (3. aşama). Her bir üst kriterin alt kriterleri ise Kara (2014)'den faydalanılarak geliştirilmiştir. Çalışmada, toplam 8 üst kriter ve 91 alt kriter değerlendirilmiştir. "Gözlem Formu" oluşturularak tüm kriter ve alt kriterler 5'li likert ölçeğinde ele alınan her bir çekirdek köy için ayrı ayrı analiz edilmiştir (4. aşama). Elde edilen puanlar ile her bir köyün belirlenen üst kriterler bazında birbirlerine kıyasla zayıf ve güçlü yönleri değerlendirilmiş (5. aşama), bu köylerin tam teşekküllü birer eko-köy olması yönünde mevcuttaki ekolojik, ekonomik ve sosyal problemlere yönelik çözüm önerileri sunulmuştur (6. Aşama).

Şekil 2. Yöntem akış şeması

Çizelge 1. Eko-Köylerin sürdürülebilir gelişimine yönelik kullanılan kriterler

Ana Kriterler (Wheeler, 1998)	Açıklamalar
1. Kompakt, dengeli arazi kullanımı, lokasyon	Eko-köylerin, kompakt, dengeli ve algı ölçeğinde olabilmesi için yerleşim yerleri ve rekreasyon alanlarındaki büyümenin kontrol altında olması.
2. Araç kullanımı ve kolay erişim	Erişimin kolay, ulaşımın yeterli ve aynı zamanda çevreye ve ekolojik sisteme uyumlu olması.
3. Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi	Yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımının minimuma indirilmesi, alternatif enerji kaynakları, katı atık yönetimi ve su yönetiminin teşvik edilmesi ve uygulanması.
4. İyi konut ve yaşam çevresi	Geleneksel mimarinin korunması, doğal çevre ile uyumlu organik yapıların inşası.
5. Sağlıklı sosyal ekoloji	Toplum sağlığı, refahı ve sosyal eşitliğin ön planda tutulduğu sağlıklı ekolojik hayatın güvence altına alınması.
6. Sürdürülebilir ekonomi	Çevresel etkilere sebep olmayacak ekonomik faaliyetlerin benimsenmesi, ekonomik eşitliğin sağlanması.
7. Halk katılımı	Eşit hak ve özgürlükleri sağlamak, geliştirmek ve sürdürülebilmek için yerel halkın söz sahibi olduğu politikalar geliştirmek.
8. Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması	Yerel kültürün devamlılığının sağlanması, halkın sosyal yaşamı ve ilişkilerinin geliştirilebilmesi geleneksel tarımsal üretim, yerel mimari ve köy dokusunun korunması ve geliştirilmesi için planlanması ve uygulanma çalışmaları.

Çalışmanın son aşamasında çekirdek köylerin mevcut Eko-köy kapsamında mevcut potansiyelleri ortaya çıkarılmış, güçlü ve zayıf yönleri saptanmış, bu yönde gelişim gösterebilmeleri için çeşitli öneriler sunulmuştur.

3. Bulgular ve Tartışma

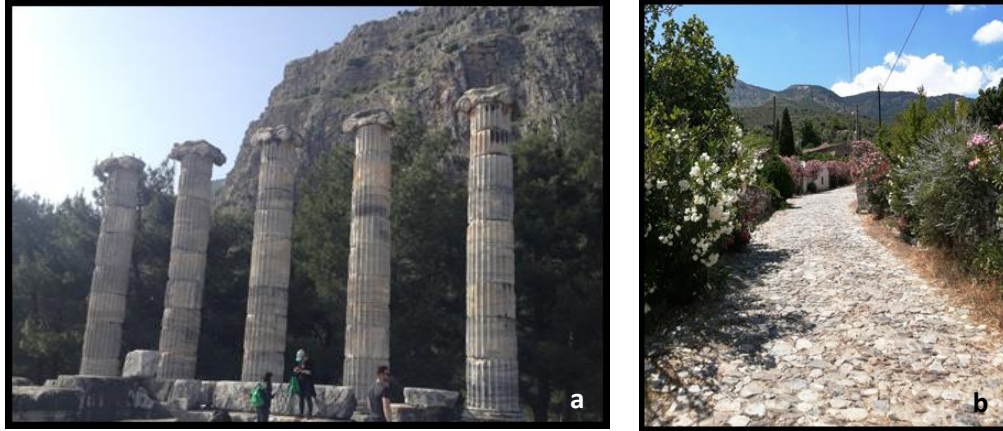
3.1. Güllübahçe Mahallesi

Kompakt, dengeli arazi kullanımı, lokasyon: Mahalle kompakt bir görünüme sahip olup yapılaşma merkezde ana yol üzerinde Söke ilçe merkezine doğru gelişmiştir. Turunçlar'da bulunan nişli mezar ve çevresi T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığınca 1. ve 3. derece arkeolojik sit alanı ilan edilmiştir. Ayrıca bir İyon şehri olan Priene Antik Kenti (Şekil 3a) mahalle sınırları içerisinde bulunmaktadır. Gelebeç'te ise 1821 yılında inşa edilen Aziz Nikolas kilisesi bulunmaktadır.

Araç kullanımı ve kolay erişim: Merkez yollar asfalt, iç kısımlar ise parke taşı döşemidir (Şekil 3b). Sit alanı olması sebebiyle geleneksel yollara herhangi bir işlem yapılamamaktadır. Mahalleye ulaşım Söke ilçe merkezinden kalkan dolmuş, belediye otobüsü, özel araç ve bisiklet ile sağlanabilmektedir. En yakın sağlık kuruluşu 15 km uzaklıktaki Söke Devlet Hastanesi'dir. En yakın benzin istasyonu 1 km uzaklıktadır. Bisiklet yolu bulunmamakta, konaklama yerleri, kahve, market, kafe, güvenlik, muhtarlık binası, okul binası ve otopark alanına erişim kolaydır.

Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi: Sıcak su ihtiyacı güneş enerjisi ile, ısınma ise kömür ile sağlanmaktadır. Rüzgâr elektrik santralleri bulunmakta ancak mahallenin ihtiyacına yönelik kullanılmamaktadır. Çocuklar atıkların azaltılması ve çevre kirliliğinin önlenmesi için bilinçlendirilmeye çalışılmakta, özellikle atık pil, atık yağ, geri dönüştürülebilir malzemelerin ayrıştırılması konusunda çalışmalarda bulunmaktadır. Sibaş turşu fabrikasının atık suyu en önemli kirlenici unsurdur.

İyi konut ve yaşam çevresi: Mahalledeki yapıların çoğunluğu geleneksel mimari tarzını sürdürmemiştir. Binaların çoğunluğu 3 katlı beton yapılardır. 2 adet konaklama alanı, 7 adet restoran, 4 adet çocuk oyun alanı ve 1 adet mesire alanı bulunmaktadır. 1 adet benzin istasyonu ve sağlık ocağı bulunmaktadır. İlk ve ortaokul bulunmakta lise için Söke'ye taşınmalı sistem ile öğrenci götürülmektedir.

Şekil 3. a) Priene antik kenti, b) Korunmuş yollar

Sağlıklı sosyal ekoloji: Güllübahçe Mahallesi'nde kuşkonmaz, enginar, kereviz, şevketi bostan, semizotu, kekik, nane gibi bitkiler üretilmekte ve tüketilmektedir. Bunun dışında yumurta, bal, tarhana, kuskus, erişte, makarna, salça gibi besinler üretilmekte ve tüketilmektedir. Ayrıca bu yöresel ürünlerin satışı yapılmaktadır. Keçiboynuzu bitkisinden un elde edilmektedir. Zeytin ve zeytinyağı üretiminin desteklenmesi ve yöresel pazarda stantlar kurularak tanıtımı ve satışı sağlanması gerekmektedir.

Sürdürülebilir ekonomi: Laçın Önder Halk Eğitim iş birliği ile köyün kadınlarına geri dönüştürülmüş kumaşlar ile el emeği ürünler ve kıyafetler dikilmesi, bebek yapımı gibi eğitimler vermektedir. Ancak el işlerinin pazarlanması hususunda başarılı olunamamıştır. Bunun yanında yöreye özgü yemekler de köyün pazar günü kurulan yöresel ürün pazarında satışa sunulmaktadır. Bununla birlikte pamuk tarımı yapılan yörede halk çapa yaparak geçimini sağlamaktayken makineleşme sebebiyle kazanç sağlayamamaktadır. Arıcılık faaliyetleriyle uğraşan 1-2 aile mevcuttur. Ayrıca küçükbaş hayvancılık (keçicilik) yapılmaktadır. Limon, mandalina üretimi yapılarak kazanç sağlanmaya çalışılmaktadır. Nadiren genç nüfus yakında bulunan fabrikalarda istihdam edilmektedir.

Halk katılımı: Nüfusu 1400 kişidir. 386 kişi 65 yaş üstü olup, kalan nüfus orta yaşlı ve gençlerden oluşmaktadır. Halkın %70'i emeklidir. Genç nüfus okumuş, meslek edinmiş, şehir merkezinde çalışmakta ve ikamet etmektedir. Ortalama 50 hane mahalleye dışarıdan yerleşmiştir. 10 hane ikinci konut olarak kullanılmaktadır. 2009 yılında faaliyete girmiş olan Güllübahçe Kültür ve Turizm Derneği bulunmaktadır. Bu zamana kadar 19 kere Pirene festivalleri yapılmış olup, 2 kere Büyük Şehir Belediyesi destekli Güllübahçe Priene Muhtarlık Etkinlikleri düzenlenmiştir. Bununla birlikte deve ve boğa güreşi şenlikleri yapılmaktadır. Boynak- Gelebeç mevkileri arasında doğa ve tarih ağırlığı olan bir yürüyüş parkuru bulunmaktadır. Belirli bir kamp alanı ve yamaç paraşütü atlayışı alanı bulunmamakla birlikte, bazı amatör gruplar Priene üzerindeki dağlardan yamaç paraşütü ile inmektedir. Ayrıca, Güllübahçe'den yola çıkılarak Aziz Nikolaus Kilisesi ardından Priene Antik Kenti geçilerek Milli Park yönüne doğru yürünebilen bir trekking rotası bulunmaktadır. Bu rota takip edilerek kuzeydeki Güzelçamlı, Panionion Kurşunlu Manastırı görülebilmektedir.

Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması: Güllübahçe Mahallesi halkının tümü Bulgaristan, Boşnak, Yunanistan, Arnavut, Sırbistan göçmenlerindedir. Yöre halkının misafirperver ve yardımsever oldukları gözlemlenmiştir. Yöre kadınlarının hâkim olduğu iki adet hikaye mevcuttur. Bu hikâyeler Hanife'nin Kaynağı ve Kan Mezarı'dır. Ancak inanırlığı ve bilinirliği yaygın değildir. Yöresel yemekleri; hardal ekşilemesi, zerde, patates böreği, kapama, aşure, keşkek, cızlama, zennik olarak belirtilmiştir. Yöresel elbiselerinde; şalvar, işlemeli atletler, belden büzgülü elbiseler, körüklü çizme, külot pantolon sekiz köşe şapka mevcut olup Söke Müzesi'nde de sergilenmektedir.

3.2. Eski Doğanbey Mahallesi

Kompakt, dengeli arazi kullanımı, lokasyon: Milli Park sınırları içerisinde yer alması ve kentsel sit olması sebebiyle geliştirilebilecek arazi bulunmamaktadır. Ancak Uzun Devreli Gelişim Planının revizyonunda; zeytinliklerde dam ve tuvalet yapımına, tarlalarda ise onaylı projeli ahşap portatif ev ve tuvalet yapımına sınırlı büyüklükte izin verilmektedir. Parsel sayısı belirli olup 86 yapı bulunmaktadır. Rumlar zamanından kalan bu yapılar Eski Doğanbey Evleri olarak bilinmektedir (Şekil 4a).

Araç kullanımı ve kolay erişim: Yollar Arnavut kaldırımını döşelidir (Şekil 4b). Mahalleye ulaşım Söke ilçe merkezinden kalkan dolmuş, belediye otobüsü, özel araç ve bisiklet ile sağlanabilmektedir. Ayrıca Milli Park üzerinden yürüyüş yolu ile de ulaşılabilir. Mahalle içerisine araç ile giriş yapılamamaktadır, araçların mahalle girişindeki otopark alanına park edilmesi sağlanmaktadır. 30 km bisiklet parkuru bulunmakta, konaklama yerlerine ve kafeye erişim kolay olup, güvenlik jandarma ile sağlanmaktadır. Sağlık kuruluşu bulunmamaktadır ancak haftada bir gün mahalleye doktor gelmektedir. Muhtarlık binası Yeni Doğanbey'de bulunmaktadır.

Şekil 4. a) Restore edilmiş eski Rum evleri, b) Arnavut kaldırımli yollar

Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi: Eski Doğanbey Mahallesi'nde ısı pompası ile ısınma ve sıcak su ihtiyacı karşılanmakta, ayrıca yakacak olarak odun kullanılmaktadır. Başlıca kirlilik kaynağı ziyaretçi kullanımlarıdır. Mahallede herkes kendi alanını temizlemekle yetkilendirilmiştir.

İyi konut ve yaşam çevresi: Eski Doğanbey Evleri olarak adlandırılan yapılar 86 adet olup restore edilmiştir. Tüm konutlar 2. konuttur. Belirli şartlarda restore izni verilen binalarda ahşap, doğal taş, kısmen tuğla kullanımına müsaade edilmektedir. 2 adet konaklama alanı bulunmakta, bazen ev sahipleri ziyaretçileri misafir etmektedir. Köy kahvesi ve market bulunmamakta, 3 adet kafe bulunmaktadır. Ayrıca mahalle sınırlarına dahil olmayan 1 adet gözlem kulesi bulunmaktadır. Dilek Yarımadası Büyük Menderes Milli Parkı Ziyaretçi Tanıtım Merkezi bu mahallededir. Tüm mahalle Eski Doğanbey Evleri'ni görmek isteyen ziyaretçiler için gezi alanıdır.

Sağlıklı sosyal ekoloji: Eski Doğanbey Mahallesi'nde organik besin üretimi bulunmakta ancak herkes kendisi tüketmekte ancak satışını yapmamaktadır. Zeytin, zeytinyağı, tarhana, çökelek, bal, yumurta, süt gibi besinler kendi ihtiyaçlarına cevap verecek ölçüde üretilmektedir. Ispanak, ebegümesi, kuzu kulağı, deniz börülcesi yörede yetişen bitkilerdendir. Deniz börülcesi, kekiğin toplanması yasak olup bu bitkiler koruma altındadır. Yaz aylarında sulama suyu yetersiz kalmaktadır.

Sürdürülebilir ekonomi: Mahalledeki evler ikinci konuttur ve sakinlerinin maddi durumları üst seviyelerdedir. Bu sebeple ekonomik kazanç beklentileri bulunmamakta, hobi olarak seramik ve oya işleri ile ilgilenmektedirler. İstihdam edilen birey sayıları oldukça azdır, Yeni Doğanbey Mahallesi'nde yaşayan asıl yerel halk Eski Doğanbey'den bir fayda sağlayamamaktadır.

Halk katılımı: 86 hane bulunan Eski Doğanbey'de yazın 60 kışın 10 kişi ikamet etmektedir. İkamet eden halk, ziyaretçilere olumlu bakmakta ancak ziyaretçilerin bilinçli ve çevreye duyarlı olmasını beklemektedir. Ayrıca Eski Doğanbey Mahallesi'nde Bakanlık tarafınca eko-köy projesi yürütülmektedir. 30 km bisiklet parkuru ile trekking, bisiklet, botanik, kuş gözlemi, foto safari faaliyetleri yürütülmektedir.

Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması: Eski Doğanbey Mahallesi'nde ikamet eden halk, yerli değildir ancak yörenin tarihine hakimdir. Mahallede 150 parçadan oluşan 30'unun sergilendiği kıyafet müzesi bulunmaktadır.

3.3. Caferli Mahallesi

Kompakt, dengeli arazi kullanımı, lokasyon: Yerleşke oldukça kompakt bir yapıda olup etrafında tarım arazileri geliştirilmeye uygundur. Mahalle sınırları içerisinde 1 adet site bulunmaktadır. Taşınmaz Kültür Varlıkları tescili kapsamında eski okul binası, çevresi ve sarnıç koruma altındadır.

Araç kullanımı ve kolay erişim: Mahalleye özel araç, bisiklet vb. araçlar ile ulaşım sağlanabilmekte ancak mahalleye Kuşadası'ndan kalkan dolmuş giriş yapmamaktadır. Mahallenin yolları 2018 yılında yapılan çalışma ile asfalt döşenmiştir. Mahallede sağlık ocağı yoktur. İlkokul binası, muhtarlık binası ve çocuk oyun alanı bulunmaktadır.

Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi: Caferli Mahallesi'nde güneş enerjisi sistemi ile sıcak su ihtiyacı karşılanmaktadır. Davutlar ile Caferli arasındaki bir araziye çöp döküldüğü bilinmekte, bu durum çevre kirliliğine sebep olmaktadır.

İyi konut ve yaşam çevresi: Caferli Mahallesi yapılaşmanın en az olduğu mahalle durumundadır. Eski yapılarda taş binalar mevcut ancak restorasyon çalışmaları yerine günümüz yapılaşmasına uygun evler inşa edilmektedir. 1 adet ilkokulu vardır. Yörede 5 adet lokanta/kahvaltı salonu bulunmaktadır. 1 adet köy kahvesi bulunmakta olup kadın ve erkekler birlikte kullanmaktadır. Kafe ve market bulunmamakta, ekmek dışarıdan gelmektedir.

Sağlıklı sosyal ekoloji: Caferli Mahallesi'nde Akdeniz bitki örtüsünün nadir örneklerinin bulunduğu belirtilmiştir. Tarımsal faaliyetlerde daha çok verim veren tohum kullanılmaktadırlar, organik üretimi kısmen sağlamak için ise doğal hayvan gübresini kurutarak kullanılmaktadırlar. İçme suyu artezyen suyudur. Zeytin, narenciye, şeftali, mandalina yetiştirilmektedir. Şeftali ihracatı yapılmaktadır. İmece usulü gerçekleştirilmemekte, dışarıdan işçi getirilmektedir. Tohum takası şenlikleri gerçekleştirilmektedir. Zeytin, peynir, reçel, yağ, ekmek gibi ürünler üretilmekte, tüketilmektedir (Şekil 5a, Şekil 5b). Kuşadası Doğa ve Kültür Rotası güzergahındadır, 60 km yürüyüş rotası bulunmaktadır.

Şekil 5 a) Yöresel ürünler, b) Bazlama yapımı

Sürdürülebilir ekonomi: Caferli Mahallesi'nde bulunan restaurant ve kahvaltı salonlarında üretilen ürünler satılmakta ve gelir elde dilmektedir. Halk olarak maddi durumu gelişmiştir. Pek az bulunan genç nüfus çalışmak için Kuşadası ve Söke ilçe merkezlerini tercih etmektedir. Yardıma muhtaç insan pek bulunmamakta, belediye gerekli durumlarda kömür ve erzak yardımı yapmaktadır.

Halk katılımı: Caferli Mahallesi'nde yaşayan yaklaşık 200 kadar hane Söke'ye göç etmiştir. Günümüzde 82 haneli bir mahalledir. Sürekli ikamet eden 5-6 hane bulunmaktadır diğerleri ikinci konuttur. Genç nüfusu oldukça azdır. Yörede Caferli Köyü Yardımlaşma ve Dayanışma derneği bulunmakta, çiçek festivali gerçekleştirmişlerdir. Ayrıca KUŞAKK (Kuşadası Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi) katkıları ve düzenlediği şenlikler ile de köy adını duyurmuştur. Yörede 4 kadın girişimci bulunmaktadır. Ancak köyde kadın girişimciler ile muhtar arasında fikir çatışmaları yaşanmakta olup bu durum köyün ekoturizm açısından ilerlemesine engel olmaktadır. Jeotermallerin inşa edilmemesi için dava kazanılmıştır. Tohum takası ve şenlikleri gerçekleştirilmiş, yerli tohum ve fidanlar dağıtılmış ancak ekonomik kaygılar nedeniyle köylü hibrit tohum ile üretimi tercih etmiştir. Kuşadası Doğa ve Kültür Rotası güzergahındadır, 60 km'lik bu rota üzerindeki mahalle sahip olduğu doğa ve sakinliğiyle bilinmektedir.

Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması: Caferli Mahallesi'nde yaşayan halk tarafından yöre tarihi bilinmektedir. 250 yıllık geçmişi olduğu söylenen köyün daha önceleri Karamanlı Mevkii'nde olduğu, salgın hastalık sebebiyle Cafer ve Davut isimli çobanlardan Cafer'in yukarıya göç etmesiyle Caferli Köyü kurulmuştur. Asker Emeklisi Korkut Efe yörede yaşamış önemli kişilerdendir. Ağaçlı'dan gelerek, Caferli'den geçerek, denize uzanan eski yıllara ait bir dekovil (taşımaya raylı hat) hattı bulunmaktadır. Ancak günümüzde sadece köprüleri kalmıştır. Yöresel yemekleri şevketi bostan, turp otu, arap saçının yanı sıra Kulak çorbası, buğday pilavı, pişidir.

3.4. Yaylaköy Mahallesi

Kompakt, dengeli arazi kullanımı, lokasyon: Aydın ili Kuşadası ilçesine bağlı olup, yerleşke Kuşadası-Söke yolu üzerinde bulunmaktadır. Geliştirilebilecek tarım arazileri bulunmaktadır. Manzara değeri yüksek bir mahalledir. Mahallenin merkezinde kompakt bir yapı görünmesinin yanında sınırlar içerisinde 2 adet site bulunmaktadır ve birbirinden uzak mesafelerde konumlandırılmışlardır.

Araç kullanımı ve kolay erişim: Yaylaköy Mahallesi'ne ulaşım Aydın ve Kuşadası merkezinden kalkan dolmuş, belediye otobüsü, özel araç ve bisiklet ile sağlanabilmektedir. Mahalle yolları parke taşıdır. Benzin istasyonu, kafe, muhtarlık, okul binasına erişim kolaydır. İlkokul bulunmakta, ortaokul için Soğucak'a gidilmektedir. En yakın benzin istasyonu 7 km uzaklıkta Söke'de bulunmaktadır. Sağlık kuruluşu, konaklama alanı ve otopark alanı bulunmamaktadır. En yakın sağlık kuruluşu Söke Devlet Hastanesi'dir.

Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi: Yaylaköy Mahallesi 300 m rakımda bulunmakta ve rüzgârı ile ünlüdür. Güneş enerjisi sistemi ile sıcak su ihtiyacı

karşılanmaktadır. Altyapı sorunları mevcuttur ve geliştirilip düzeltilmesi talep edilmektedir. Taş ocağı kirletici unsur olarak belirtilmiştir.

İyi konut ve yaşam çevresi: Yaylaköy Mahallesi'nde 2,5 kat imar izni mevcut olup binalar doğal ve geleneksel malzeme yerine beton ile inşa edilmektedir. 12 adet kahvaltı salonu ve resaurant bulunmaktadır. 1 adet çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Bakkal bulunmakta, otopark alanı olmadığı için sokak araları kullanılmaktadır. İki haftada bir gün mahalleye doktor gelmektedir. Muhtarlık binası mahallenin merkezinde konumlandırılmıştır.

Sağlıklı sosyal ekoloji: Yaylaköy Mahallesi'nde ekmek, reçel, yağ, süt gibi besinler üretilmekte ve tüketilmektedir. Kuyu suyu kullanılmaktadır. Var olan 600.000 fıstık çamı yaşlandığı gerekçesiyle kesilip yerine 600.000 kızılçam fidanı dikilmiştir. Endemik *Rhaponticoides mykalea* Kuşadası Tülüşahı'nın en çok yetiştiği alandır ve koruma altındadır. Tülüşah bitkisi hakkında halk kısmen bilgi sahibidir. Köy okulunda her yıl Tülüşahla ilgili sunumlar gerçekleştirilmekte, öğrenciler Tülüşahlardan yaptığı el işlerini, Kuşadası'nda sergilemektedir (Şekil 6a, Şekil 6b).

Şekil 6. a) Belediye Parkı, b) Tülüşah Vadisi

Sürdürülebilir ekonomi: Yaylaköy Mahallesi'nde tarımsal faaliyetler sonucu zeytin, buğday, arpa, fasulye, bürülce, üzüm, nane, kekik, salep, bamya, salatalık yetiştirilmektedir. Susuz karpuz ve kavun yetişmesi ile ünlü olan bir yerleşke olup, şeftali ihracatı yapılmaktadır. Köydeki genç nüfusun büyük bir çoğunluğu göç etmiştir. Halkın maddi durumu genel olarak iyidir. Bazlaması ile ünlüdür ve birçok kahvaltı salonu, kasap ve et restoranından gelir elde edilmektedir. Ancak Kuşadası Belediyesi'nin ucuza et, süt ürünü, ekmek benzeri ürünlerin satıldığı pazarı kuruyor olması esnafın satış yapmasını zorlaştırmaktadır. Hazine arazileri kiralanıp tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, ayrıca pazar yeri, köy meydanı, organik üretim satış yeri açılması planlanmaktadır.

Halk katılımı: Yaylaköy Mahallesi'nin nüfusu 702 kişi olup 300 hane, 2 site ve yazlıklar mevcuttur. %90'ın yerli nüfus olduğu, %10'luk kısmın ikinci konut olarak kullandığı belirtilmiştir. Köyün kadınları bilinçli ve el emeği ürün üretip satmakta olumludurlar. Çocuklar taş boyama yapmaktadırlar. Kuşadası Doğa ve Kültür Rotası güzergahındadır, ayrıca bisiklet yolu takip edilerek Tülüşah Vadisi'nden başlayarak, Soğucak mevki üzerinden Kuşadası merkez, Kadı Kalesi, Davutlar'da bulunan Zeytinyağı Müzesi ve Değirmen Çiftliği ziyaret edilebilmektedir.

Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması: Yaylaköy Mahallesi'nin ileri gelenlerine yöre tarihine hakimdir. Köyün ilk adı Eşek Taşı'dır. Bu ismin hikayesi halk tarafından bilinmekte ve anlatılmaktadır. Denizli/Çardak kökenli olduğu bilinen köy halkı belli başlı birkaç soyadına sahiptir. 225 yıllık bir geçmişi olduğu belirtilmiştir. Özel olarak yöresel yemeği, kıyafeti veya halk oyunu belirtilmemiştir, Ege insanının özelliklerini taşımaktadırlar.

3.5. Kirazlı Mahallesi

Kompakt, dengeli arazi kullanımı, lokasyon: Mahalle sınırları içerisinde tarım arazileri oldukça yoğunluktadır, mahalle kompakt bir görünüm oluşturmakta, binalar mahalle merkezinde, Kuşadası'na doğru küçük küçük yayılmalar göstermektedir. Mahalledeki Kırkayak Merdiven Tepesi 1. derece sit alanıdır. Merdivenleri geçtikten sonra görülen M.Ö. 3000 yılından kaldığı ve Bizans ve Roma

İmparatorluklarına ev sahipliği yaptığı düşünölen Çataltaş Mevkii bulunmaktadır. Burada Bizans Dönemine ait bir kilise de bulunmaktadır.

Araç kullanımı ve kolay erişim: Kirazlı Mahallesi'ne ulaşım Aydın ve Kuşadası merkezden kalkan dolmuş, belediye otobüsü, özel araç ve bisiklet ile sağlanabilmektedir. Yollar kilit parke materyalli köy yoludur. Benzin istasyonu, konaklama alanı, kafe, market, kahve, muhtarlık ve okul binalarına erişim kolaydır. Otopark alanları yetersizdir. Sağlık ocağı bulunmakta ve erişim kolaydır.

Kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi: Kirazlı Mahallesi'nde ısınma ve meyve kurutma tesisinde güneş enerjisi sistemi kullanılmakta, inşaatı devam eden rüzgar enerjisi sistemi bulunmaktadır. 56 dönüm yağmur suyu toplama tesisi bulunmakta, doğal arıtma sistemi bulunmaması sebebiyle içme suyunun kirlenmektedir. Isınmak için odun yakılmaktadır. Fosseptik düzenli olarak temizlenmediği için halk sağlığı tehdit altındadır. Taş ocağı, BŞB çöp alanı, arıtma tesisi kirlletici unsurlardır. Yerel halka, gençlere, öğrencilere; çevre temizliği eğitimi, çöp toplama eğitimi, ekolojik tarım eğitimleri verilmektedir.

İyi konut ve yaşam çevresi: Kirazlı Mahallesi'nin eski yapılarında taş materyal hakimdir. Ancak günümüzde doğaya uygun ve geri dönüştürölen malzeme kullanılmamakta, %70 beton yapılar mevcuttur. 2,5 kat imar izni bulunmaktadır. 5 otel, 3 kahve, 2 market, 1 alışveriş merkezi, 2 lokanta, 2 kafeterya, 8 kahvaltı salonu 1 adet park bulunmaktadır. Merkezinde muhtarlık binası, düşün salonu, paketleme tesisi ve pazar yeri bulunmaktadır. İlk ve orta öğretim eğitimi verilen okul bulunmakta, 2 köy öğrencileri taşımali olarak buraya gelmektedir.

Sağlıklı sosyal ekoloji: Kirazlı Mahallesi'nde yaşayan yerel halk çevre bilinci olan bir toplum olsa da yerleşkede inorganik madde kullanımı yaygındır. 50 ailenin aktif olarak bulunduğu doğal tarım uygulamaları, yerli tohum kullanma ve eko-köy olma projesinde başarısız olunmuştur. Şimdilerde sadece 3-4 aile bu uygulamaları devam ettirmektedir. Zeytin aşılama, lavanta, biberiyle, çam fıstığı, defne, sakız ağacı dikilmekte ve yeşil alanı artırma çalışmaları bulunmaktadır. Ormanlaştırma çalışmaları kapsamında 1 milyon ağaç dikme kampanyası yapılmıştır. Küçükbaş hayvancılık (keçicilik) yapılmaktadır. Başpınar'dan gelen içme suyu kaliteli, sulama suyu ise boldur. Hibrit tohum kullanılan mahallede, muz hariç her bitki yetişmektedir. Yörede yetişen endemik bitkiler; pembe domates, ada karası üzümü, kara kiraz, aykara patlıcan, limon armudu, vurma zeytin, Osmancık üzümüdür. 118 tespitli bitki bulunmaktadır. Endemik Tüylü Çan Çiçeği (*Campanula tomentosa*), Akzambak ve orkideler önemli bitki türlerindedir. Faruk Yaran Çiftliği'nde 1755 yaşında zeytin ağacı bulunmaktadır.

Sürdürülebilir ekonomi: Kirazlı Mahallesi'nde organik tarım ve yerel üretim önemli bir geçim kaynağıdır. Köylöler pekmez, makarna, erişte, bulgur, sebze, meyve, tarhana, biber, salça, ekmek, reçel, yağ, zeytin, süt, turşu, peynir, yoğurt gibi ürettikleri ürünleri Kuşadası'nda kurulan Yerel Köylö Pazarı'nda satmaktadırlar. Kredi kartı sistemleri bulunmaktadır. Gençler tarımla uğraşmak yerine şehirde çalışmak istediğinden tarımsal faaliyetlerde bu eksiklik belirgindir. Yöre halkı geçimini tarım, yöresel ürünlerin satışı ve kahvaltı salonları ile sağlamaktadır.

Halk katılımı: Kirazlı Mahallesi'nde 1436 kişi ikamet etmektedir. Nüfusu ortalama genç ve orta yaşlı kişilerde oluşmaktadır. %40'ı ise yaşlı nüfustur. Yörede imece usulü eski zamanlardan beri hakimdir; Mahmut isimli genç bir kişi köye su kuyusu açarken göçük altında kalmış, ancak bu olay unutulmamış ve kuşaklar boyu anlatılmıştır. Gelişime açık, bilinçlenmeye yatkın bir mahalledir ancak genç nüfusu etkileyen kötü alışkanlıklar bulunmaktadır. 2005 yılından beri 5 kere düzenlenen köy festivalleri gerçekleştirilmiş, gastronomi turizmi gelişmiştir (Şekil 7a) Ekolojik Tarım Derneği kurucularından Nihat Fırat yapılan görüşmede; "yerelde üret, yerelde tüket" bilinci ile birçok çalışmada bulunduğunu bildirmiştir. Maden, taş ocağı karşıtlığı ile kazanılan dava, EKODOSD projesi, halkın bilinçlendirilmesi konularında oldukça emek vermiştir. 3 tarafı dağlık olan köy, hem tarımsal hem de rekreasyonel aktivitelere elverişlidir. Bisikletli geziler, bağ-bahçe gezileri, yoga kampı için elverişli mahalle Kuşadası Doğa ve Kültür Rotaları güzergahında bulunmakta, bu rota takip edilerek seyir terası, Kermen Dede Türbesi, Kirazlı Göleti, Asar Kalesi ve Kırkayak Merdivenler, anıt ağaçlar, Tarihi Rum Değirmeni görölebilmektedir. Ayrıca bisiklet rotası ile Yaylaköy, Davutlar ve Güzelçamlı mevkileri takip edilerek Milli Park'a ulaşılabilir.

Yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması: Kirazlı Mahallesi'nin yerel halkından hayvancılıkla uğraşan Yörük kökenli 3 ailenin gezileri sırasında bulunduğu küpler sebebiyle köyün ilk adı Küplüce'dir. Daha sonra tarıma ilginin artmasıyla sebze ağırlıklı tarım yapılmaya başlanmıştır. Sık bulunan kiraz ağaçları ve meyvecilikle uğraşmaları sebebiyle adı Kirazlı'dır. Eski insanlar Akçaova da demektedir. Yörede bulunan Asar bölgesindeki Athena Kabartması adı verilen kartal oymasının, eski dönemlerde başarılı olan bir sporcu temsil ettiği bilinmektedir. Yöreye özgü kıyafetler; şalvar, üstlük (örtü), uşum (oyalı), erkekler için külot pantolon kısa, paçaları dar, düğmeli ve özel yaptırılan körüklü çizme, üçgen şapkadır. Yöreye özgü oyunlar; harmandalı, zeybek, çiftetellidir (Şekil 7b). Yöreye özgü yemekler; keşkek, bolama adı verilen çocukların kaşıklarıyla gelecek ortak bir yerden yedikleri pilav et karışımı hayır yemeği, nohut mayası ile yapılan ekmek, bazlamadır.

Şekil 7. a) Kirazlı festivali, b) Kirazlı festivali halk oyunu

3.6. Çekirdek Köylere İlişkin Gözlem Formunun Değerlendirilmesi

Elde edilen veriler ile Çizelge 2'de sunulan alt kriterlerin her biri 5li likert ölçekte puanlanmış ve her bir üst ölçeğin ortalama değeri saptanmıştır. Bulgulara göre;

Kompakt ve dengeli arazi kullanımının Kirazlı ve Eski Doğanbey Köyü'nde daha net geliştiği görülmektedir. Güllübahçe ise toplam dört mevkiden oluşmakta ve bütünleşik bir kullanım planı sergileyememektedir.

Tüm köylerin araç kullanımı ve kolay erişim ulaşım kriterlerinden aldığı puan ortalamasının üzerindedir. Ancak Caferli Köyü içerisinde sağlık kurumu ve okul bulunmadığından diğer köylere göre ulaşım daha zordur ve köy içi ulaşım yolları geleneksel üsluptan uzak asfalt yollardır. Ayrıca Caferli ve Yaylaköy'de otopark alanları yeterli değildir.

Çizelge 2. Çekirdek köylere ilişkin değerlendirme tablosu

		MAHALLELER				
		G	E	C	Y	K
Kompakt, dengeli arazi	ÖLÇÜTLER					
	Köy gelişme sınırlarının belirlenmesi	5	5	5	5	5
	Mevcut yerleşke içerisinde geliştirilebilecek araziler	4	1	4	3	4
	Sit ve diğer koruma alanlarının varlığı, tespiti ve önemi	5	5	5	5	5
	Büyüme ve yayılmanın tespiti için çalışmaların gerçekleştirilmesi	1	5	1	1	3
	ORTALAMA	3,75	4,00	3,75	3,50	4,25
Araç kullanımı ve kolay erişim	Köye ulaşım	5	5	4	5	5
	Yollar	4	5	3	4	4
	Bisiklet yolları	1	5	3	3	3
	Yaya ve bağlantı yolları	4	4	4	4	3
	Benzin istasyonlarına erişim	5	5	5	5	5
	Konaklama yerlerine erişim	5	5	5	1	5
	Kahve/Kafe/Market erişim	5	2	2	3	5
	Güvenlik (polis, jandarma) erişim	5	5	5	5	5
	Sağlık kuruluşlarına erişim	5	1	1	1	3
	Muhtarlık binasına erişim	5	3	5	5	5
	Okul binasına erişim	4	1	1	4	4
	Otopark alanının yeterliliği	4	4	1	1	4
		ORTALAMA	4,33	3,75	3,25	3,42
Kaynakları	Doğaya uygun malzeme kullanımı	1	5	1	1	1
	Geri dönüşümü kolay malzeme kullanımı	1	4	1	1	1
	Geri dönüştürülmüş malzeme kullanımı	1	1	1	1	1

	Güneş enerji sistemi	3	1	1	3	4
	Rüzgar enerjisi sistemi	1	1	1	1	2
	Alternatif enerji üretimi sistemleri	1	3	1	1	1
	Yağmur suyu hasadı, hendek uygulamaları	1	1	1	1	4
	Gri su ve yağmur suyu sistemleri	1	1	1	1	4
	Doğal arıtma sistemleri	2	1	1	1	1
	Kompost üretimi	1	1	3	1	1
	Isınma, elektrik, sıcak su ihtiyacının yenilenebilir enerji ile karşılanması	3	4	3	3	3
	Yöredeki kirlenici unsurlar	2	3	3	4	5
	Yöredeki kirlilik düzeyi	3	1	3	4	4
	Zararsız teknoloji üretimi	1	1	1	1	1
	Üretilen teknolojilerin çevre yerleşmelerde de yaygınlaştırılması	1	1	1	1	1
	ORTALAMA	1,53	1,93	1,53	1,67	2,27
İyi konut ve yaşam çevresi	Bina fonksiyonlarının tespiti	4	5	4	4	4
	Konut iyileştirme çalışmaları	1	5	1	1	2
	Binalarda özgün ve yerel malzeme kullanımı	2	5	2	1	2
	Geleneksel yapı çevre tasarımı	4	4	4	4	4
	Restore edilen geleneksel yapılar ve kullanımları	2	5	2	1	2
	Geleneksel yöntemlerle ekolojik yapı tasarımları	1	5	1	1	1
	Teknolojik-yenilikçi yöntemlerle ekolojik yapı tasarımları	1	1	1	1	1
	Sosyal eşitliğin sağlanması ve refahın artırılması	4	1	2	4	2
	Sağlık ile ilgili sorunlar ve giderilmesi	5	2	2	2	4
	Belediye tesisleri	3	2	1	2	1
	Köy konaklama kapasitesi	4	4	2	1	5
	Lokanta, kafeterya	4	2	3	5	5
	Park ve gezi alanları	4	3	2	2	2
	Güvenlik (polis, jandarma)	5	5	5	5	5
	Sağlık kuruluşları	4	1	1	1	4
	Muhtarlık binası	5	2	5	5	5
Okul binası	4	1	1	2	4	
Otopark alanı	3	3	1	1	3	
	ORTALAMA	3,33	3,11	2,22	2,39	3,11
Sağlıklı sosyal ekoloji	Besinleri (ekmek, reçel, peynir, süt, yumurta vb) üretimi	5	2	5	5	5
	Organik üretimin desteklenmesi	1	1	2	1	3
	İçme suyunun niteliği	2	3	4	3	4
	Sulama suyunun bolluğu ve niteliği	4	2	4	4	4
	Besin yetersizliği halinde, besinin organik üreticilerden sağlanması	4	4	4	4	5
	Hayvansal besinlerin yerleşkede üretilmesi	2	2	2	3	3
	Bitkisel besinlerin yerleşkede üretilmesi	4	4	3	5	4
	Doğal tarım uygulamaları, malçlama, tohum	1	1	3	1	2
	Yerel tohumların kullanılması	2	2	1	1	2
	Yerele özgü bitkilerin bilinip bu bitkilerin kullanılması	3	3	3	3	4
	Yerel endemiklerin farkındalığının olması/korunması	3	4	1	4	4
	Alanda yapılacak aktivitelere ekolojik ortamın uygunluğu	4	3	3	4	4
	Yeşil alanı artıracak çalışmalar	1	1	1	1	3
	Ormanlaştırma	1	1	1	2	4
	Ekolojik yenileme (Yoksun bir bölgenin rehabilitasyonu)	1	1	1	1	1
	Doğal bitki örtüsündeki bitki türlerinin ekzotik bitki türlerine göre daha fazla tercih edilmesi	2	3	1	1	3
	ORTALAMA	2,50	2,31	2,44	2,69	3,44
Sürdürülebilir ekonomi	Dar gelirli yaşam çevrelerinde iş olanağı sağlanması	2	2	2	2	2
	Bozuk ekonomi ve restorasyonu	3	1	2	3	2
	Topluluğa ait para birimi ve kredi kartı sistemleri	3	3	3	3	3
	Paranın yerleşke içi sirkülasyonunu artırıcı çözümler	4	2	3	3	3
	Dayanışma, eşitlik ve adalet	4	4	3	4	4
	İç kaynakların verimli kullanılması	3	3	3	3	3
	Yerleşke içi ürün üretimi ve ihracatı	3	1	4	4	3
	Yerleşke halkına sunulan iç ve dış istihdam	4	2	4	3	4
		ORTALAMA	3,25	2,25	3,00	3,13
Halk katılımı	Karar mekanizmalarında halkın söz sahibi olması	4	4	4	4	4
	Eko-köy festivalleriyle köy halkının ürettiği ürünlerin satışını yapabilmesi	4	1	3	1	3
	Eko-köy kimliğinin ve fonksiyonunun devamlılığı için çalışmalar	4	4	3	3	3
	Yerel halkın ekolojik sürdürülebilirlik konularında öğrenmeye açık olması	3	3	2	3	3
	Yerel halkın köylerinde gerçekleştirilen aktivitelere bakış açısı	5	4	5	5	5
	Köy nüfusu	5	2	2	4	5
Yaşlı nüfus - Genç nüfus	2	1	2	3	3	

	Yerli - Yerli olmayan nüfus	2	1	5	3	4	
	Köydeki ikinci konutlar	4	5	3	3	1	
	Köye sonradan yerleşen nüfus	2	2	5	3	4	
	Yaşam alanları tasarımında kullanıcı, yerleşke sakini, gönüllüler ve çevre yerleşkelerin katılımı	4	4	4	4	4	
	Günlük işlerde kullanıcı, yerleşke sakini, gönüllüler ve çevre yerleşkelerin katılımı	4	4	4	4	4	
	Yenilikçi teknoloji üretimine dair eğitimler	1	1	1	1	1	
	Toplum olma bilinci ve sosyal sürdürülebilirlik üzerine eğitimler	3	3	3	1	4	
	ORTALAMA	3,36	2,79	3,29	3,00	3,43	
	Kültürel ve toplumsal değerlerin	Yöre tarihi bilinirliği	4	5	5	5	5
		Yerel kültür çeşitliliğinin belirlenerek koruma altına alınması ve devamlılığının sağlanması	4	2	2	2	3
Yerel halkın kendi kültürünün farkında olması		4	1	4	4	4	
Yerel halkın bu kültürü tanıtmaya yönelik gelişime açık olması		4	1	4	4	4	
Geleneksel kültürün desteklenmesi ve canlandırılması		5	3	3	2	4	
ORTALAMA		4,20	2,40	3,60	3,40	4,00	
GENEL ORTALAMA	3,11	2,83	2,75	2,79	3,35		

"G" Güllübahçe, "E" Eski Doğanbey, "C" Caferli, "Y" Yaylaköy, "K" Kirazlı

Yapılan değerlendirmeler sonucunda genel olarak tüm köylerin kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi konusunda yetersiz kaldığı saptanmıştır. Nitekim köylerin bu ölçütten aldığı puan ortalamasının atındadır. Mevcut kaynakların kullanımında özellikle doğaya uygun ve geri dönüştürülebilir malzeme kullanımı hiçbir köyde gözlenmemiştir. Hiçbir köyde yenilenebilir ve alternatif enerji üretimi sistemleri, doğal arıtma sistemleri ve kompost üretimi yoktur. Benzer şekilde Kirazlı Köyü hariç diğer köylerde yağmur suyu hasadı, hendek uygulamaları, gri su ve yağmur suyu sistemleri de bulunmamaktadır.

İyi konut ve yaşam çevresi kriterleri değerlendirildiğinde Güllübahçe, Eski Doğanbey ve Kirazlı Köyleri ortalamasının üzerinde puan almıştır. Milli park ve SİT alanının sınırlar içerisinde yer alan Eski Doğanbey Köyü'nde milli parklar tarafından yürütülen eko-köy projesi kapsamında evler geleneksel tarzda restore edilmiştir. Bununla birlikte yaşayan bir köy olgusuna yönelik olarak sosyal tesisler ve kapasiteleri ile sosyal yaşam tarzının Güllübahçe Köyü'nde daha güçlü olduğu saptanmıştır.

Sağlıklı sosyal ekoloji kriterleri analiz edildiğinde sadece Kirazlı Köyü'nün ortalamasının üzerinde puan aldığı saptanmıştır. Sadece Kirazlı Köyü'nde organik tarıma yönelik faaliyetler ile yeşil alan ve ormanlaştırma çalışmaları yeterli düzeydedir. Tüm köylerde ürünler sadece kendi ihtiyaçlarını karşılayacak oranda üretilmektedir. Eski Doğanbey Köyü'nde yaz aylarında sulama sorunu yaşanmakta, diğer köylerde sulama suyunun bol olduğu tespit edilmiştir. Köylerde hayvansal besin üretimi süt ve yumurta ihtiyacını karşılamakta, bitkisel besinlerin çoğu her yörede yetiştirilmekte, tüketilmekte ve satışı yapılmaktadır. Her yöre yöreye özgü bitkileri bilmekte, üretmekte, endemik bitkileri korumaya çalışmaktadır. Ancak yerel tohum kullanımı mevcut değildir.

Sürdürülebilir ekonomi kriterleri değerlendirildiğinde Eski Doğanbey Köyü hariç diğer köyler ortalamasının biraz üzerinde puan almışlardır. Köylerin ortak sorunları arasında Yörede yaşayan genç nüfusun yerleşke içindeki istihdam kısıtları sebebiyle şehir merkezlerinde çalışması yer almaktadır. Dar gelirli ailelerin pek bulunmadığı, olası durumlarda dayanışmanın sağlandığı yörelerde paranın yerleşke içinde kalmasını sağlayacak çeşitli çalışmalar olduğu gözlemlenmiştir. Örnek olarak yöresel yemekler, yöresel kıyafetler ve tarımsal faaliyetlerin yanı sıra kafe ve lokantalar yerel halka ekonomik girdi sağlamaktadır. Eski Doğanbey Köyü'nde ise yerleşik yaşam düzenine geçilmediği için ekonomik faaliyetler yürütülmemektedir.

Halk katılımı kriterleri değerlendirildiğinde Eski Doğanbey Köyü hariç diğer köyler ortalamasının üzerinde puan almışlardır. Köylerde yaşayan halk verilecek kararlarda fikir beyan edebilmektedir, yaşadıkları yörenin tanınırlığını artıracak çalışmalara katkı sağlamaktadırlar. Eski Doğanbey ve Yaylaköy hariç diğer köylerde uzun yıllardır çeşitli eko-köy festivalleri düzenlenmektedir. Bu festival ve şenliklerde yörenin tanıtımı, devamlılığının sağlanması ve ekonomik katkı sağlamak amacı taşımaktadırlar. Genç nüfus her köyde çok azdır. Eski Doğanbey Köyü'nün nüfusunun tamamını köye sonradan yerleşmiş olup diğer köylerde de ikinci konutlar kısmen bulunmaktadır.

Kültürel ve toplumsal değerlerin korunması kriterleri değerlendirildiğinde Eski Doğanbey Köyü hariç diğer köyler ortalamasının üzerinde puan almışlardır. Her köyün ileri gelenleri ile yapılan anket çalışması ve kişisel görüşmeler sonucunda söz konusu yörelerin tarihi, kültürel değerleri, yöresel yemekleri, kıyafetleri ve oyunlarının bilinmekte olduğu saptanmıştır. Yerel kültürün korunması, devamlılığının sağlanması ve tanıtılması konularında halk istekli ve gelişime açıktır bu sebeple desteklenmeleri gerektiği düşünülmektedir. Ancak Eski Doğanbey Köyü'nde yerleşik bir hayat olmayışı ve konut sahiplerinin yerel halktan olmayışı sebebi ile bu kriteri karşılayamamıştır.

Tüm bulguların sonucunda tüm çekirdek köylerin; doğal ve kültürel kaynakları, arazi ve tarımsal faaliyetlere olan yakınlığı, gelişmekte olan ilçelere yakınlığı, bölgesel olarak bilinçli toplumun oranının daha yüksek olması, halkın eko-köy çalışmalarına ve gerçekleştirilecek faaliyetlere açık olması ve desteklemesi sebebiyle gerek bölgedeki kooperatifler, muhtarlık çalışmaları ve yerel yönetimlerce projeler ve uygulamalar ile desteklenmesinin ziyaretçi, yerel halk ve bölge adına olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

Bu çalışma kapsamında ele alınan köylerden Kirazlı, Caferli ve Yaylaköy Kuşadası Doğa Tarih ve Kültür Rotası üzerinde bulunmaktadır. Bu rotayı destekleyen diğer mahalleler de ekoturizm rotası üzerinde belirtilmiştir. Ayrıca Söke' ye bağlı Güllübahçe ve Eski Doğanbey Mahalleleri içinde bilinen yürüyüş rotaları gösterilmiştir. Bu ekoturizm ağı üzerindeki her nokta kendine has özelliklerle öne çıkmaktadır. Kirazlı'nın kiraz bahçeleri, Yaylaköy' ün Tülüşah Vadisi, Caferli' nin doğası ve bazlaması, Güllübahçe' nin tarihi değerleri ve Eski Doğanbey' in evleri örnek verilebilmektedir. Bunun yanında birçok tarihi, kültürel ve doğal değerler bu rotayı desteklemektedir. Ancak yukarıda yapılan değerlendirmelerin sonucunda Kirazlı Mahallesi'nin eko-köy olma potansiyelinin en yüksek olduğu düşünülmekte olup oluşturulan rota üzerinde en öne çıkan mahalledir.

Kirazlı Mahallesi'nin öne çıkmasının sebebi ziyaretçilerin kitle turizminden uzaklaşıp bozulmamış alanlara ziyarette bulunma isteklerini sahip olduğu doğal alanlarla karşılayabilmesidir. Özellikle agroturizm açısından elverişli kiraz bahçeleri sebebiyle ziyaretçilerin toprak ve doğa ile buluşup zaman geçirmesi, konaklama ve kamp alanlarının yeterli oluşu, konumu itibarıyla sportif aktiviteler için alan sağlaması, özellikle yöresel yemek ve kahvaltı kültürünün tanıtılabildiği sayıca yüksek restoranlara sahip olmasıdır. Halkın nispeten daha bilinçli ve gelişime açık olması, muhtarlık ve köyün ileri gelenlerince çeşitli ekoturizm faaliyet ve şenliklerin desteklenmesi önemlidir. Belirtilen rota üzerindeki bağlayıcılığı, yakınındaki diğer ilçe ve mahallelere olan yakınlığı ile tarihi ve kültürel değerleri bütünleşik düşünüldüğünde en öne çıkan mahalle olduğu saptanmıştır.

Ancak Dünya'da örnek gösterilen eko-köy örnekleri ile Türkiye' den seçilen çekirdek köylerin arasındaki misyon farklılıklarının ortaya konması ve gelecekte oluşturulacak eko-köylerin devamlılığı için bazı kıyaslamalar yapılarak örneklendirilmiştir. Eko-köy hareketleri son 30 yılda giderek artarak ve kendini geliştirerek farklı coğrafyalarda, iklimlerde, kültürlerde ve ölçeklerde oluşmaya başlamıştır. Her bir eko-köy yerleşiminin hitap ettiği topluluk ve kuruluş biçimlerin birbirinden farklı olması eko-köy ilkelerinin önemini artırmaktadır (Dawson, 2006). Bu eko-köyleri ortak bir tanım altında toplamak güç olsa da güçlü ortak değerlere sahip olmak, çoğunlukla ekolojik, sosyal ve spiritüel ilgi ya da kaygılarla yola çıkmak, ekolojik iyileştirme, topluluk yaşamının güçlendirilmesi, yerel ekonomilerin canlandırılması veya maneviyatın derinleştirilmesi gibi konular söz konusu eko-köylerin ortak amaçları olarak sıralanabilmektedir (Asimgil, 2017).

Yurt dışı örneklerinden biri olan Auroville eko-köyü kuruluşunda çorak bir arazidir, ancak bu girişimi sağlayan kişilerce gerçekleştirilen toprak iyileştirme çalışmaları sayesinde günümüzde çok çeşitli ağaç ve sebze tohumlarının bulunduğu, yeniden ağaçlandırma çalışmalarının yapıldığı, botanik bahçesi bulunan ve Ashden Sürdürülebilir Enerji Ödülü' ne sahiptir (Sobo ve Hoberg, 2010). Ülkemizde mevcut çekirdek köyler incelendiğinde verimli toprakların kentleşme sorunları ve istihdamın farklı alanlarda sağlanması sebebiyle kullanılmaması veya yanlış kullanımı, genç nüfusun tarım ile ilgisinin az olması, çiftçilerin tarım yoluyla elde ettiği gelirin faydadan çok zarar sağlaması sebebiyle git gide azalması ayrıca organik tarım ve ekolojik uygulamaların hibrit tohum kadar ekonomik girdi sağlamaması yurt dışında benimsenen anlayış ile ülkemizde süre gelen anlayış arasındaki farkı ortaya koymaktadır.

Eko-köylerde sürdürülebilir ve doğaya uyum sağlayan çalışmaların desteklenmesi göz önüne alındığında yurt dışı örneklerinde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının önemi ve sayıca fazla uygulanmasının yanında ülkemizde gelişmiş örnekler vermek güçtür. Yöre ve yöre halkının anlayışının güneş enerjisi sistemi ile sınırlı olması, ülkemizde köy yerleşimlerinin mahalleleşmesi ve doğalgaz, kömür gibi yakıtların kullanımı söz konusu yerleşkelerin misyonunu temsil etmemektedir. Dünyada çok çeşitli yenilenebilir enerji kaynakları ve çalışmaları bulunmaktadır, ancak ülkemizde henüz yeterince bu çalışmalar geliştirilememiştir. Örneğin Ithaca eko-köyünde yeşil alanın önemi, ekolojik ayak izini azaltmak için yapılan çalışmalar, evlerin yapımında uygulanan yalıtım sistemleri oldukça gelişmiştir (Güleryüz, 2013). Ancak ülkemizde söz konusu mahallelerde inşa edilen siteler de göz önüne alındığında yeşil alanların beton yapılarla terk edilmesi, yerleşkede inşa edilen binaların yalıtım, güneş enerjisinden faydalanma, doğal malzeme ile inşa edilme ve özellikle restorasyon çalışmaları yerine izin verilen kat ve beton malzeme ile geleneksel köy evi mimarisinden uzak yapılar inşa edilmesi, asfalt çalışmalarının bu doğal alanlarda yaygınca kullanılması, tarım alanlarına dahi yapılaşma izni verilmesi ve çekirdek köylerin git gide merkeze doğru yayılma ile büyümesi eko-köy kavramının anlaşılmadığını ortaya koymaktadır. Bu sebeple ileride gerçekleştirilecek çalışmalarda kısa vadede olumlu bir sonuç beklenmemektedir. Çünkü tükettiğinden fazlasını üreten ve bu üretim ile ekonomik girdi sağlayan toplumların sahip olduğu bilinç ülkemizde gözlemlenmemektedir. Bunun sebebi ise halkların ekonomik özgürlüğünün kısıtlı olması, isteyerek yaptığı işten düşük fayda sağlaması, girdiden fazla çıktı olması ve geçim derdi gibi sıkıntılar yöre insanını mevcut doğal alanları korumaktan, tarım arazilerini kullanmaktan ve fayda sağlamaktan uzaklaştırmaktadır.

4. Sonuç ve Öneriler

Ülkemizin kırsal alanlarında yaşanan ekolojik, ekonomik ve sosyal problemlere uygun çözümlerden biri de eko-köy yaklaşımları ve bu yaklaşımların bütüncül anlamda uygulanmasıdır. Çekirdek köylerin eko-köy olabilmesi için ise yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunduğu, halkın söz sahibi olduğu, eşit hak ve özgürlüklere sahip aynı zamanda sosyal eşitliğin ve gelir düzeyindeki adaletin sağlandığı, yeşil enerji sistemlerine sahip alanlar olarak çok yönlü bir planlamaya ihtiyaç duymaktadır.

Çalışma kapsamında ele alınan mahallelerin ekoturizmden beslendiği çok açıktır. Ekoturizmin sağladığı fayda ekolojik tarım, tohum takası faaliyetleri, eko-köy festivalleri ve şenlikleri, ekolojik yapı tasarımları ile geleneksel mimarinin desteklenmesi ve toplumun bilinçlendirilmesi gibi faaliyetlerle mümkündür. Ancak bunun yeterli olmadığı bilinmekte, yenilenebilir enerji kaynaklarının kurulması ve kullanılması, geleneksel mimarinin korunması, organik tarımın uygulanması ve desteklenmesi, yerel kültür ve halkın desteklenmesi ve halkın elde edeceği faydalar çözümlendiğinde, Türkiye adına değer kaynağı olacağı düşünülmektedir.

Söz konusu mahallelerde çözümlenmesi gereken birçok sorunun yanında girişimlerin devamlılığının sağlanması için; eko-köylerin kendi kendilerine yetebilen topluluklar olması önemlidir. Bu sebeple çalışmaya konu olan çekirdek köylerin gelir kaynağının sadece ekoturizm olmaması gerektiği düşünülmektedir. Ancak yerinde incelenen bu çekirdek köylerde ekoturizm baskın bir gelir kaynağıdır. Bu sebeple çeşitli nedenlerle ziyaretçi kaybına uğrayan çekirdek köylerde yaşayan yerel halkın, her zaman ve her durumda yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmeleri için geleneksel çiftçilik faaliyetlerinin desteklenmesi önemli görülmektedir.

Çekirdek köylerin mevcut sistemde mahalle statüsünde olması sebebiyle muhtarlık tarafından yürütülmek istenen çalışmaların kamu kurum ve kuruluşlarınca desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir. Planlanan birçok çalışmanın gerçekleştirilmesi ve ödenek almak için verilen çabaların sürece uzun sürmesi, yaşanan başlıca sorunlardan bir kaçıdır. Bununla birlikte söz konusu yerleşkelere sonradan yerleşen, yöre halkına kıyasla eğitim ve maddi durumu yüksek kişilerin, yörenin bilinirliğini artıracak çalışmalarda bulunması da önemlidir. Ancak incelenen yerleşkelerde köye sonradan yerleşen kişiler ile muhtarlar ve yerel halk arasında zaman zaman yaşanan problemler, üstünlük sorunlarının ortaya çıkışı çekirdek köylerin gelişimini etkilemektedir. İncelenen köylerde, yörede yaşayan herkesin eşit şekilde çalışmalara katkıda bulunması, fikir beyan etmesi, birliktelik ve güçler arası birliğin sağlanmasının köylerin geleceği için oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda her bir çekirdek köyde, amaca hizmet eden kooperatiflerin kurulması da ilerlemeyi etkinleştirecektir.

Sorunların çözümünde önemli olan bir diğer konu ise yörede üretilen ürünlerin hem iç hem dış pazarda satışının yapılabilmesidir. Ziyaretçi kaybına uğrayan yerleşimler ilçe ve il pazarlarında da yöresel ürünlerini tanıtılabilmeli, satışını yapabilmelidir. Bununla birlikte yöreye özgü ürünlere bir standart getirilerek sertifikalandırılması hem yörenin hem de söz konusu ürünün ulusal ve uluslararası bilinirliğinin sağlanması açısından önemli olacaktır. Çekirdek köyler için bir başka önemli konu ise yeşil enerji üretimidir. Ayrıca enerjinin fazlasının devlete satılabilmesinin sağlanması da ekolojik ve ekonomik açıdan yararlı olacaktır. Bu köylerde içinde yaşamsal faaliyetlerin yanında çekirdek köyün gelişimi için fon oluşturulması da etkili olacaktır. Bu tip çalışmalarla eko-köy yaklaşımının uluslararası anlamı ile ülkemizde de yer alacağı düşünülmektedir.

Teşekkür ve Bilgi Notu

Bu makale, Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı'nda tamamlanan "Kuşadası ve Söke Ekoturizm Ağı Üzerindeki Çekirdek Köylerde Eko-köy Hareketliliğinin İrdelenmesi" başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir. Makalede, ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Çalışmada Etik Kurul izni gerekmemiştir.

Yazar Katkısı ve Çıkar Çatışması Beyan Bilgisi

Makalede tüm yazarlar aynı oranda katkıda bulunmuştur. Herhangi bir Kişi/Kişiler ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Anonim, (2018). Güneşköy Kooperatifi Resmi İnternet Sitesi, Erişim Adresi (19.03.2021): <https://www.guneskoy.org.tr/guneskoy/guneskoy-hakkinda>.
- Asimgil, B. (2017). Yüzyıldan günümüze eko-köylerin tanımlama yaklaşımlarına göre karakteristik özelliklerinin saptanması. *Trakya University Journal of Engineering Sciences*, 18(2): (95-111), XVI.
- Dawson, J. (2006). *How Ecovillages Can Grow Sustainable Local Economies*. Communities, No. 133, Fall 2006, s. 56-6.
- Dawson, J. (2012). *Ekoköyler: Sürdürülebilirliğin Yeni Ufukları*. D. Dinçel (çev.). İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi.
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve (Eko)Turizm*. Erk Yayıncılık, Ankara, 1–317.
- Gilman, R. (1991). *The Eco-village challenge*. Living Together (IC#29), Summer 1991, p. 10,
- Güleryüz, M. (2013). *Bir Ütopya Hareketi Olarak Eko-Köyler: Türkiye'deki Örnekler Üzerine Bir İnceleme*. Doktora tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Bilim Dalı. İstanbul.
- Kara, E. (2014). *Ekolojik Kaygı Temelli Yerleşimlerde Sürdürülebilirlik Paradigmasının Farklı Boyutlarıyla İncelenmesi: Ekoköyler*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı. İstanbul.
- Lucas, C. (2006). *Ecovillages: New Frontiers for Sustainability*. Londra: Green Books Press, 96s.
- Meyer, V. (2004). *The Ecological Footprints as an Environmental Education Tool for Knowledge, Attitude and Behaviour Changes Towards Sustainable Living*. MS Thesis, University of South Africa, Africa.
- Orhan, T., ve Karahan, F. (2010). Uzundere ilçesi ve yakın çevresinin ekoturizm potansiyelinin değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 11(1), 27-42.
- Sobo, D. ve Hoberg, Z. (2010). *Sustainable Living in Auroville*. [http://www.auroville.org/research/ AV Sustainability Study Project by Visiting Students.pdf]
- Tuğun, Ö. ve Karaman, A. (2014). Çekirdek Köylerin Eko Turizme Kazandırılması İçin Sürdürülebilirlik Kavramı Çerçevesinde Bir Model, *Megaron*, 2014;9(4):321-337, DOI: 10.5505.
- Wheeler, S. (1998). *Planning for Sustainable and Livable Cities.*, (editör: LeGates R.T. ve Stout, F., The City Reader), Londra: Routledge, s. 486-495.

- WTO. (1998). *Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism*. World Tourism Organization: Madrid.
- Zeybek, O. Y. (2015). *Ekoköy Akımı: Tarihi Gelişimi ve Kent Ölçeğinde Uygulanabilirliği Üzerine Bir Araştırma*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.